

Klimata pārmaiņu risku iekļaušana risku un maksātspējas pašu novērtēšanas (ORSA) procesā

Ievads

Klimata pārmaiņas kļūst par vienu no nozīmīgākajiem sistēmiskajiem riskiem, kas ietekmē apdrošināšanas nozari gan lokālā, gan globālā mērogā. Pieaugošais ekstrēmo laikapstākļu biežums, jūras līmeņa celšanās un pāreja uz zemas oglekļa emisijas ekonomiku būtiski maina apdrošināšanas sabiedrību risku profilu un kapitāla vajadzības.

Šādos apstākļos risku un maksātspējas pašu novērtēšanas (turpmāk – ORSA) process kļūst par stratēģiski svarīgu instrumentu, kas ļauj apdrošināšanas sabiedrībām savlaicīgi identificēt, novērtēt un pārvaldīt būtiskos riskus, tādējādi nodrošinot ilgtermiņa stabilitāti.

Eiropas Apdrošināšanas un aroda pensiju iestāde (turpmāk – EIOPA) 2021. gada aprīlī publicēja "Atzinumu par klimata pārmaiņu risku scenāriju izmantošanas uzraudzību risku un maksātspējas pašu novērtējumā" (turpmāk – Atzinums)¹. Atzinums ir svarīgs solis EIOPA darbā pie ilgtspējīgas attīstības, un tā mērķis ir palīdzēt apdrošināšanas sabiedrībām labāk sagatavoties nākotnes izaicinājumiem, ko rada klimata pārmaiņas.

Atzinumā EIOPA norāda, ko tā sagaida no apdrošināšanas sabiedrībām un uzraudzības iestādēm, lai tiktu panākts, ka apdrošināšanas sabiedrības nopietni izvērtē klimata pārmaiņu radītos riskus. Šie riski var būt²:

- **fiziskie riski**, piemēram, plūdi, vētras, karstuma viļņi un citi ekstrēmi laikapstākļi, kas var bojāt īpašumu un ietekmēt cilvēku veselību;
- **pārejas riski**, kas izriet no sabiedrības un ekonomikas pārejas uz videi draudzīgāku, zemu oglekļa emisiju modeli, piemēram, mainoties likumiem, tehnoloģijām vai patērētāju paradumiem.

¹ [EIOPA Opinion on the supervision of the use of climate change risk scenarios in ORSA.](#)

² Skat. arī [EIOPA Application guidance on climate change materiality assessments and climate change scenarios in ORSA.](#)

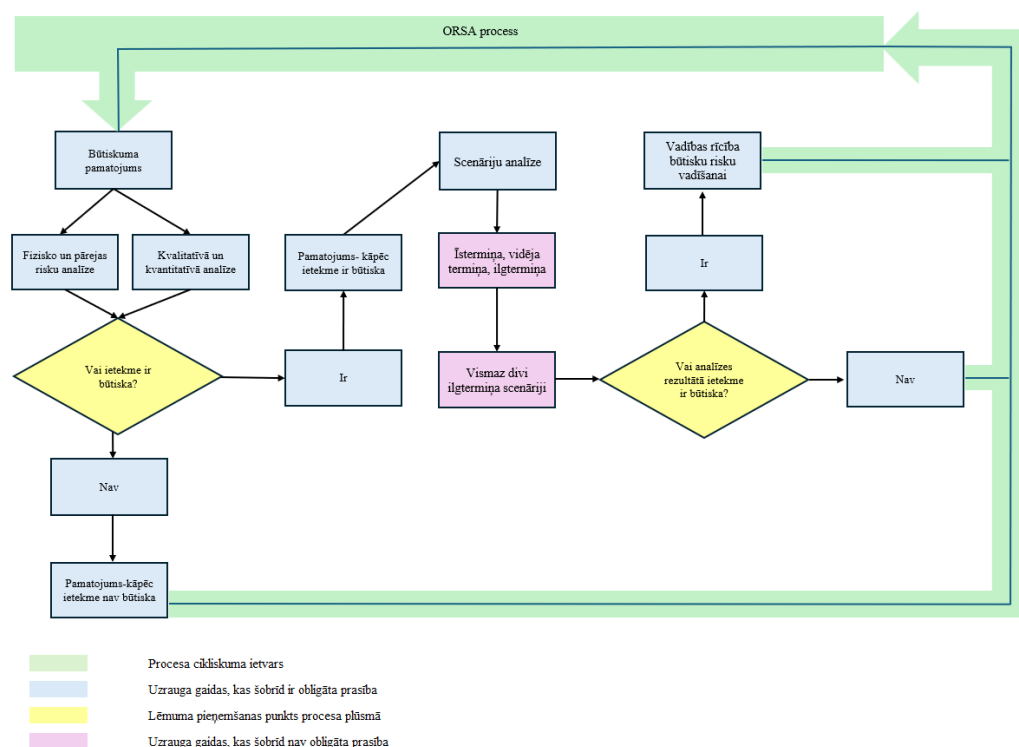
EIOPA aicina apdrošināšanas sabiedrības veikt šādus svarīgus soļus:

- rūpīgi izvērtēt un dokumentēt, vai klimata pārmaiņu riski ir būtiski to darījumdarbībai;
- ja riski ir būtiski, veikt scenāriju analīzi, lai saprastu, kā tie var ietekmēt apdrošināšanas sabiedrību gan tuvākajā, gan tālākā nākotnē;
- ja riski ir būtiski, analizēt vismaz divus ilgtermiņa klimata pārmaiņu scenārijus: vienu, kurā pasaule ierobežo globālo sasilšanu līdz 2°C (vēlams līdz 1.5°C), un otru, kurā temperatūra būtiski pārsniedz 2°C;
- iekļaut šo analīzi ORSA procesā, lai tā palīdzētu stratēģijas veidošanā un kapitāla pārvaldībā;
- pielāgot šo pieeju atbilstoši apdrošināšanas sabiedrības lielumam un darbības sarežģītībai.

Shematiski klimata pārmaiņu risku iekļaušana ORSA procesā ir atspoguļota 1. attēlā.

1. attēls

Klimata pārmaiņu risku iekļaušana ORSA procesā

Avots: Latvijas Banka.

EIOPA atzinuma galvenais mērķis ir veicināt vienotu pieeju visā Eiropas Savienībā, lai klimata pārmaiņu riski tiktu ņemti vērā pārdomāti un atbildīgi, nevis noteikt stingrus nosacījumus vai piespiest visas apdrošināšanas sabiedrības rīkoties vienādi. Atzinums palīdz apdrošināšanas sabiedrībām attīstīt uz nākotni vērstu risku novērtēšanu, kas var stiprināt to spēju pielāgoties klimata pārmaiņām ilgtermiņā. Tas arī veicina lielāku saskaņotību uzraudzības praksē starp dažādām valstīm, padarot uzraudzību efektīvāku un caurskatāmāku.

Lai palīdzētu apdrošināšanas sabiedrībām klimata pārmaiņu risku vērtēšanā, 2022. gadā EIOPA izstrādāja "Piemērošanas vadlīnijas par klimata pārmaiņu scenāriju izmantošanu ORSA"³. Šīs vadlīnijas ir praktisks palīglicēklis apdrošināšanas sabiedrībām (īpaši mazajām un vidējām), kurām varētu būt mazāk resursu un pieredzes šādas analīzes veikšanā. Vadlīnijas palīdz apdrošināšanas sabiedrībām saprast, kā soli pa solim veikt klimata scenāriju analīzi un kā šo informāciju iekļaut ORSA procesā. Tas veicina vienotu pieeju nozarē, padarot apdrošināšanas sabiedrību sniegto informāciju saprotamāku un vieglāk salīdzināmu. Tajā pašā laikā vadlīnijas saglabā elastību un samērīgumu, ļaujot apdrošināšanas sabiedrībām pielāgot pieeju atbilstoši savam lielumam, darbības veidam un tam piemītošajiem riskiem.

Lai pārbaudītu, kā apdrošināšanas sabiedrības ievieš Atzinumu praksē, 2024. gadā EIOPA veica plašu uzraudzības pārbaudi (*monitoring exercise*), kurā piedalījās arī visas sešas Latvijas apdrošināšanas sabiedrības (turpmāk – Sabiedrības). Pārbaudes mērķis bija noskaidrot, cik lielā mērā apdrošināšanas sabiedrības izmanto klimata pārmaiņu risku scenārijus ORSA procesā, kāda ir esošā prakse dažādās apdrošināšanas sabiedrībās un kur vēl ir nepieciešami uzlabojumi. Pārbaude palīdzēja identificēt gan labos piemērus, gan jomas, kurās apdrošināšanas sabiedrībām vēl trūkst pieredzes vai zināšanu. Iegūtie rezultāti kalpo kā pamats turpmākajam EIOPA darbam ilgtspējas jomā un palīdzēs veidot efektīvākus uzraudzības pasākumus nākotnē.⁴

Pamatojoties uz Sabiedrību iepriekšminētajā EIOPA uzraudzības pārbaudē individuāli sniegtajām atbildēm un to Latvijas Bankai iesniegtajiem ORSA uzraudzības pārskatiem (turpmāk – ORSA pārskati), Latvijas Banka ir veikusi padziļinātu analīzi, kā Sabiedrības iekļauj klimata pārmaiņu riskus ORSA procesā.

Šajā publikācijā ir ietverti Latvijas Bankas novērojumi par pašreizējo praksi Latvijā un norādītas jomas, kurās vēl ir nepieciešami uzlabojumi.

³ [EIOPA Application guidance on climate change materiality assessments and climate change scenarios in ORSA](#).

⁴ EIOPA publiskais paziņojums par minētās pārbaudes galvenajiem secinājumiem tiks publicēts tuvāko mēnešu laikā.

Kopsavilkums

- Ne visas Sabiedrības ORSA procesā ir iekļāvušas klimata pārmaiņu riskus. Starp Sabiedrībām ir vērojamas būtiskas atšķirības gan sagatavotībā, gan atbilstībā uzrauga gaidām attiecībā uz šo risku vērtēšanu un iekļaušanu ORSA procesā.
- Daudzos gadījumos Sabiedrībām trūkst sistemātiskas pieejas, kas ļautu veikt visaptverošu un uz nākotni vērstu klimata risku analīzi un sniegt pamatotus secinājumus, būtiskos riskus pakļaujot scenāriju analīzei gan īstermiņā, gan ilgtermiņā.
- Sabiedrības, kas klimata riskus ir atzinušas par nebūtiskiem, ORSA pārskatos nav sniegušas skaidrojumu par šādu izvērtējumu.
- Grūtības sagādā pārejas risku identificēšana un novērtēšana. Lai gan dominē kvalitatīvā novērtējuma pieeja, vairākas Sabiedrības ir veikušas arī kvantitatīvu analīzi. Tomēr bieži nav pietiekamu pierādījumu, ka izmantotie dati un metodes ir piemēroti konkrētās Sabiedrības darbības specifikai.
- Scenāriju analīzē pārsvarā tiek izmantoti īstermiņa scenāriji (3–5 gadi), kas nepārsniedz standarta ORSA laika horizontu. Turklāt bieži nav skaidri aprakstīts, kā izvēlētais scenārijs ietekmē konkrētās Sabiedrības darbību.
- Tikai viena Sabiedrība ir atzinusi, ka klimata pārmaiņu riski būtiski ietekmē tās darbību.

Būtiskuma novērtējums un pamatojums

Normatīvo aktu prasības

Apdrošināšanas sabiedrības valde nodrošina, ka risku pārvaldības sistēma aptver **visus apdrošināšanas sabiedrībai būtiskos riskus** – gan tos, kas tiek ņemti vērā, aprēķinot maksāspējas kapitāla prasību, gan arī citus būtiskos riskus, kas šajā aprēķinā nav pilnībā iekļauti.⁵ Maksāspējas II (*Solvency II*) regulatīvajā ietvarā par **būtisku** uzskata tādu risku, kas var ietekmēt apdrošināšanas sabiedrības lēmumu pieņemšanu vai izdarītos spriedumus.

Apdrošināšanas sabiedrība risku pārvaldības sistēmas ietvaros vismaz reizi gadā un nekavējoties pēc jebkurām būtiskām pārmaiņām apdrošināšanas sabiedrības riska profilā veic **visaptverošu risku izvērtējumu** un novērtē savu spēju segt šos riskus ar pieejamo kapitālu⁶, kā arī attiecīgi sagatavo ORSA pārskatu⁷.

Identificējot būtiskos riskus, apdrošināšanas sabiedrība novērtē **visus riskus, kas izriet no aktīviem un saistībām**, ieskaitot grupas iekšējos darījumus un ārpusbilances darījumus, kā arī **citus aspektus** (piemēram, vadības praksi, iekšējās kontroles sistēmu, kapitāla vajadzības un pieejamību u. c.).⁸ Lai nodrošinātu, ka risku un attiecīgi kapitāla vajadzību novērtējums ir **vērsts uz nākotni**, veicot novērtējumu, ņem vērā iespējamās izmaiņas apdrošināšanas sabiedrības riska profilā, komercdarbības stratēģijā un ārējā vidē.⁹

Apdrošināšanas sabiedrība ORSA pārskatā iekļauj gan **aprakstu** par riskiem, kas var ietekmēt sabiedrības darbību, gan paskaidrojumu, kāpēc šie riski ir vai nav būtiski (**būtiskuma pamatojumu**).¹⁰ Aprakstam ir jābūt pietiekami **detalizētam**, lai trešā persona varētu izvērtēt veikto risku novērtējumu.¹¹

⁵ Apdrošināšanas un pārapdrošināšanas likuma 64. panta otrā daļa.

⁶ Apdrošināšanas un pārapdrošināšanas likuma 65. panta pirmā daļa.

⁷ Latvijas Bankas 16.12.2024. noteikumu Nr. 378 "Apdrošinātāju un pārapdrošinātāju risku un maksāspējas pašu novērtējuma noteikumi" (turpmāk – ORSA noteikumi) 6.4. apakšpunkts.

⁸ ORSA noteikumu 11. punkts.

⁹ ORSA noteikumu 12. punkts.

¹⁰ ORSA noteikumu 10. punkts.

¹¹ ORSA noteikumu 8. punkts.

Labā prakse

Apdrošināšanas sabiedrība ORSA pārskatā **skaidri apraksta visus klimata pārmaiņu riskus**, kādiem **konkrētā** apdrošināšanas sabiedrība ir pakļauta vai var tikt pakļauta, kā arī detalizēti pamato, kāpēc šie riski **ir vai nav būtiski**. Tas nozīmē, ka, ja apdrošināšanas sabiedrība uzskata, ka klimata pārmaiņu riski tai nav būtiski, tai ir detalizēti jāizklāsta, kā tā ir nonākusi pie šāda secinājuma.

Identificējot iespējamos klimata pārmaiņu riskus, apdrošināšanas sabiedrība veic **visaptverošu un uz nākotni vērstu** risku un to ietekmējošo faktoru analīzi.

Visaptveroša risku analīze nozīmē, ka apdrošināšanas sabiedrība novērtē **gan fiziskos, gan pārejas riskus**, kas izriet **gan no aktīviem, gan no saistībām** visos apdrošināšanas sabiedrības vērtību ķēdes (*value chain*) posmos, ņemot vērā risku **savstarpējo saikni**. Piemēram, maksātspējas kapitāla prasība un neto aktīvi atkarībā no apdrošināšanas sabiedrības darbības rakstura var būt vienlaikus pakļauti gan fiziskajiem, gan pārejas riskiem.

Uz nākotni vērsta risku analīze nozīmē, ka apdrošināšanas sabiedrība ne tikai izvērtē pagātnes un pašreizējos riskus, bet arī modelē un prognozē iespējamās nākotnes scenārijus, kas ir saistīti ar klimata pārmaiņām **īstermiņā, vidējā termiņā un ilgtermiņā**.

Apdrošināšanas sabiedrība novērtē identificēto klimata pārmaiņu risku būtiskumu, izmantojot **kombinēto kvalitatīvās un kvantitatīvās analīzes metodes**. Turklāt gan kvalitatīvajā, gan kvantitatīvajā analīzē **izmantotajiem datiem ir jābūt piemērotiem** konkrētās apdrošināšanas sabiedrības darbījumdarbības raksturam un darbības teritorijai. Īpaši tas attiecas uz grupas uzņēmumiem, kuri izmanto grupas modeļus, metodiku, datus vai grupas līmenī veiktā risku novērtējuma rezultātus.

Piecas Sabiedrības ORSA pārskatos ir iekļāvušas klimata pārmaiņu riskus, savukārt viena ir atzinusi klimata pārmaiņu riskus par nebūtiskiem, bet nav sniegusi skaidrojumu un sava lēmuma pamatojumu.

Pārsvārā ORSA pārskatos sniegtie klimata pārmaiņu risku un to novērtējuma apraksti liecina, ka Sabiedrības nav veikušas visaptverošu un uz nākotni vērstu risku un tos ietekmējošo faktoru analīzi.

Tikai divas Sabiedrības ir vērtējušas gan fiziskos, gan pārejas riskus, vēl divas ir analizējušas un vērtējušas tikai fiziskos riskus (skat. 2. attēlu).

2. attēls

Klimata pārmaiņu risku iedalīšana fiziskajos un pārejas riskos

					
Atbilst	Novērtējumā ir izdalīti gan fiziskie, gan pārejas riski				
Drīzāk atbilst	Novērtējumā ir iekļauti tikai fiziskie riski vai tikai pārejas riski				
Drīzāk neatbilst	Klimata pārmaiņu riski ir identificēti, bet ir novērtēti vispārīgi				
Neatbilst	Klimata pārmaiņu riski nav identificēti / nav vērtēti				

Avots: Latvijas Banka.

Sabiedrībām ir dažādas pieejas klimata pārmaiņu risku novērtēšanai attiecībā uz aktīviem un saistībām (skat. 3. attēlu). Atzīmējams, ka gan fiziskajiem, gan pārejas riskiem ir būtiska ietekme ne tikai uz aktīviem, bet arī uz saistībām. Nereti pārejas riski tiek nepamatoti interpretēti tikai kā ieguldījumu riski, tomēr to ietekme var skart arī apdrošināšanas produktu ilgtspēju, atlīdzību apmēru un risku parakstīšanu.

3. attēls

Klimata pārmaiņu risku novērtēšana attiecībā uz aktīviem un saistībām

					
Atbilst	Novērtējums iekļauj gan aktīvus, gan saistības un ņem vērā risku savstarpējo saikni				
Drīzāk atbilst	Novērtējums iekļauj aktīvus vai saistības				
Drīzāk neatbilst	Kopējs novērtējums, neizdalot aktīvus un saistības				
Neatbilst	Novērtējums neietver aktīvus un saistības vai novērtējums nav veikts				

Avots: Latvijas Banka.

Visas Sabiedrības, kas ir sniegušas klimata pārmaiņu risku būtiskuma pamatojumu, vērtēja šos riskus, izmantojot kvalitatīvās un kvantitatīvās analīzes kombināciju, kas atbilst labajai praksei (skat. 4. attēlu). Tomēr jāatzīmē, ka bieži vien trūkst pamatojuma, ka analīzē izmantotie dati un/vai metodes ir piemēroti konkrētai apdrošināšanas sabiedrībai, tai skaitā tās darbūm darbības raksturam un darbības teritorijai, piemēram, nav norādīts, kā Eiropas reģionālo pētījumu rezultāti ir attiecināmi uz Baltijas valstīm un konkrēti uz Latviju. Kā labo praksi var minēt klimata pārmaiņu riska vērtēšanu, kas ir balstīta uz Latvijas laikapstākļu monitoringa datiem un ekspertu komentāriem.

4. attēls

Klimata pārmaiņu risku novērtēšanas metodes

					
Atbilst	Novērtējums ietver kvalitatīvu un kvantitatīvu analīžu kombināciju				
Drīzāk atbilst	Novērtējums ir veikts, izmantojot tikai kvalitatīvo vai tikai kvantitatīvo analīzi				
Drīzāk neatbilst	Novērtējums ir veikts vispārīgi, neaprakstot veiktas analīzes metodes				
Neatbilst	Novērtējumā nav iekļautas ne kvalitatīvas, ne kvantitatīvas analīzes vai novērtējums nav veikts				

Avots: Latvijas Banka.

Kopumā klimata pārmaiņu risku būtiskuma pamatojums Sabiedrībām, kas šādu pamatojumu ir sniegušas, ir vērtējams kā "**drīzāk atbilst labai praksei**". Savukārt Sabiedrībām, kas pamatojumu nav sniegušas, tas būs jāiekļauj nākamajā ORSA pārskatā.

Scenāriju analīze

Normatīvo aktu prasības

Lai pamatotu, cik liels kapitāls apdrošināšanas sabiedrībai ir nepieciešams, vismaz reizi gadā tā veic stresa testu, kurā tiek izvērtēti iespējamie nākotnes attīstības scenāriji un to ietekme uz sabiedrību. Šajā testā tiek izmantoti divi galvenie rīki¹²:

- **jūtīguma analīze** – lai novērtētu, kā viena konkrēta riska faktora negatīvas izmaiņas var ietekmēt sabiedrību;
- **scenāriju analīze** – lai novērtētu, kā vairāku riska faktoru vienlaicīgas negatīvas izmaiņas var ietekmēt sabiedrību, īpaši ārkārtējos, bet iespējamajos apstākļos.

Lai nodrošinātu, ka vispārējo maksātspējas vajadzību novērtējums ir **vērsts uz nākotni**, veicot novērtējumu, ņem vērā būtisko risku stresa testu un scenāriju analīzes rezultātus **vidējā termiņā** un **ilgtermiņā** atbilstoši sabiedrības darbības plānošanas periodiem. Vispārējās maksātspējas

¹² Apdrošināšanas un pārapdrošināšanas likuma 55. panta pirmā daļa, ORSA noteikumu 11. punkts.

vajadzības izsaka kvantitatīvā izteiksmē, papildinot ar būtisko risku kvalitatīvu aprakstu.¹³

Informāciju par scenārijiem un to analīzes rezultātiem, kuros apdrošināšanas sabiedrība ir īpaši ievainojama, tā iekļauj ORSA pārskatā. Minētajai informācijai ir jābūt pietiekami **detalizētai**, lai trešās personas varētu izvērtēt veikto ORSA novērtējumu un lai apdrošināšanas sabiedrības valde vai vadība varētu ORSA novērtējuma rezultātus izmantot stratēģisko lēmumu pieņemšanas procesā, bet iesaistītie darbinieki varētu veikt nepieciešamās turpmākās darbības.¹⁴

Labā prakse

Lai novērtētu būtisko vai potenciāli būtisko klimata pārmaiņu risku ietekmi uz apdrošināšanas sabiedrību, tā veic **klimata pārmaiņu scenāriju analīzi**.

Izvēloties vai izstrādājot **piemērotu pamata klimata pārmaiņu scenāriju** (*baseline scenario*), apdrošināšanas sabiedrībai ir rūpīgi jāizvērtē iespējamie nākotnes notikumi un to ietekme uz sabiedrības darbību, pievēršot īpašu uzmanību šādiem jautājumiem:

- scenārija **būtība**: kā nākotnes klimata pārmaiņas var ietekmēt apdrošināšanas sabiedrības biznesa modeli;
- scenārija **izvēle**: kādu scenāriju izvēlēties; kāpēc tieši šis scenārijs; vai tas ir ticams; kādi ir tā ierobežojumi; vai tas atklāj apdrošināšanas sabiedrības ievainojamību;
- scenārija **nozīme**: ko šis scenārijs nozīmē apdrošināšanas sabiedrības biznesa modelim. Ieteicams aplūkot ne tikai acīmredzamo un tiešo ietekmi, bet arī veikt netiešās ietekmes analīzi, piemēram, analizēt atkarību no pārapirošināšanas vai apdrošināšanas produktu struktūras, risku un to ietekmes attīstību laika gaitā, saikni ar apdrošināšanas sabiedrības stratēģiju u. c.

Klimata pārmaiņu risku ietekmes novērtēšanā apdrošināšanas sabiedrībai jāņem vērā ilgāks laika periods, nekā tas parasti tiek izmantots ORSA procesā. Tas ir svarīgi, lai pilnībā izvērtētu gan fiziskos riskus, gan pārejas

¹³ ORSA noteikumu 12. punkts.

¹⁴ ORSA noteikumu 8.–10. punkts.

riskus, kas var rasties ilgākā laika periodā, ārpus apdrošināšanas sabiedrības stratēģiskā plāna vai viena gada prognozes, ko izmanto maksātspējas kapitāla prasību aprēķinos. Scenāriju laika periods:

- **īstermiņa** scenārijs (līdz 5 gadiem): saskaņots ar apdrošināšanas sabiedrības stratēģiju un riska apetīti;
- **vidēja termiņa** scenārijs (5–10 gadi): iespēja izmēģināt jaunus apdrošināšanas produktus un pieejas;
- vismaz divi **ilgtermiņa** scenāriji (vairāk par 10 gadiem, vēlams 30–50 gadi):
 1. globālās temperatūras pieaugums paliek krietni zem 2°C (vai pat zem 1.5°C) atbilstoši Parīzes nolīguma mērķiem;
 2. globālās temperatūras pieaugums pārsniedz 2°C.

Jebkurā apdrošināšanas sabiedrības izmantotajā scenārijā ir jāņem vērā **konkrētās apdrošināšanas sabiedrības ievainojamība** jeb apdrošināšanas sabiedrībai ORSA pārskatā ir skaidri jāapraksta, kā minētais scenārijs ietekmēs tieši tās darbību.

Apdrošināšanas sabiedrībai vismaz reizi trijos gados **jāizvērtē izmantotie klimata pārmaiņu scenāriji** un, ja nepieciešams, tie jāpārskata. Pārskatot scenārijus, apdrošināšanas sabiedrībai jāņem vērā, cik labi iepriekš izmantotie rīki un pieejas ir darbojušies, lai nākotnē tos varētu uzlabot un padarīt efektīvākus.

Divas Sabiedrības ir atzinušas klimata pārmaiņu riskus par nebūtiskiem, bet nav sniegušas būtiskuma pamatojumu, tāpēc Latvijas Banka nevar noteikt šīm Sabiedrībām vērtējumu. Pārējās četras Sabiedrības ir atzinušas klimata pārmaiņu riskus par būtiskiem kādā no aspektiem. No tām tikai trīs Sabiedrības ir veikušas scenāriju analīzi (skat. 5. attēlu) un tikai viena Sabiedrība ir veikusi ilgtermiņa scenārija analīzi. Turklāt tikai viena Sabiedrība ir aprakstījusi izvēlēto scenāriju (gan tikai īstermiņa un vispārīgi) nozīmi un ietekmi uz savu darbību.

No trim Sabiedrībām, kas ir veikušas scenāriju analīzi, viena Sabiedrība ir atzinusi klimata pārmaiņu risku ietekmi par būtisku.

Šīs pārbaudes ietvaros Latvijas Banka nav vērtējusi klimata pārmaiņu scenāriju piemērotību, pārskatīšanu un atjaunošanu.

Kopumā Sabiedrību veiktā scenāriju analīze ir vērtējama kā "**drīzāk neatbilst labai praksei**". Latvijas Banka aicina Sabiedrības pārskatīt un uzlabot savu līdzšinējo praksi.

5. attēls

Klimata pārmaiņu scenāriju analīze

					
Atbilst	Scenāriju analīze ir veikta un tās rezultāti skaidri parāda risku ietekmes būtiskumu				
	Scenāriju analīze nav obligāta un nav veikta, jo riski ir atzīti par nebūtiskiem				
Neatbilst	Riski ir atzīti par būtiskiem, bet scenāriju analīze nav veikta				
Netika vērtēts	Riski nav vērtēti vai to būtiskums nav pamatots				

Avots: Latvijas Banka.

Vadības rīcība

Normatīvo aktu prasības

Apdrošināšanas sabiedrības valde apstiprina stresa testa rezultātus un pieņem lēmumu par **veicamajām darbībām** stresa testā minēto notikumu vai tirgus nosacījumu izmaiņu iestāšanās gadījumā.¹⁵

Apdrošināšanas sabiedrība iekļauj ORSA pārskatā informāciju, kā **valde vai vadība plāno rīkoties**, lai **mazinātu** vai **pārvaldītu** būtiskus riskus, kā arī informāciju par pieņemtajiem stratēģiskajiem lēmumiem.¹⁶

Labā prakse

Visiem klimata pārmaiņu riskiem ar būtisku ietekmi seko apdrošināšanas sabiedrības **vadības rīcība**. ORSA pārskatā apdrošināšanas sabiedrība detalizēti apraksta tās plānotos pasākumus un/vai pieņemtus lēmumus šo **risku ietekmes vai iestāšanās varbūtības mazināšanai**.

Tikai viena Sabiedrība scenāriju analīzes rezultātā ir atzinusi klimata riskus par būtiskiem. ORSA pārskatā Sabiedrība ir arī norādījusi plānoto vadības rīcību risku mazināšanai, taču nav sniegusi detalizētu aprakstu. Šāda prakse ir vērtējama kā "**drīzāk atbilst labajai praksei**".

¹⁵ Apdrošināšanas un pārāpdrošināšanas likuma 55. panta otrā daļa.

¹⁶ ORSA noteikumu 10. punkts.

Izaicinājumi un iespējas uzlabojumiem nākotnē

Klimata pārmaiņu risku novērtēšana dažādās apdrošināšanas sabiedrībās notiek atšķirīgi. Lielas atšķirības ir risku būtiskuma novērtējuma un scenāriju analīzes veikšanā, kas noved pie nozīmīgām atšķirībām arī gala rezultātos.

Viens no apdrošināšanas sabiedrību biežāk minētajiem izaicinājumiem klimata pārmaiņu risku novērtēšanai ORSA ietvaros ir ierobežota datu pieejamība un nepietiekama kvalitāte. Tās saskaras ar grūtībām iegūt uzticamus, detalizētus un standartizētus datus, īpaši attiecībā uz fiziskajiem un pārejas riskiem. Ierobežojumi ietekmē novērtējumu dziļumu un salīdzināmību, kā rezultātā dažos gadījumos apdrošināšanas sabiedrības izmanto vienkāršotas pieejas vai kvalitatīvus pieņēmumus, kas var ietekmēt rezultātu ticamību.

Ilgtermiņa klimata pārmaiņu risku scenāriju izmantošana joprojām ir sarežģīta. Praktiski visām apdrošināšanas sabiedrībām ir grūti paplašināt analīzi ārpus ierastā ORSA laika horizonta (kas parasti ir 3–5 gadi), jo trūkst datu, ir neskaidrības modeļos un neatbilstības ar darījumdarbības plānošanu. Tāpēc klimata pārmaiņu risku integrēšana stratēģiskajā plānošanā un kapitāla pārvaldībā joprojām ir ierobežota un ir jāuzlabo.

Latvijas Banka aicina Sabiedrības uzlabot klimata pārmaiņu risku pārvaldīšanas procesu, tai skaitā veidu un metodes, kā šos riskus iekļauj ORSA procesā.

Latvijas Banka norāda uz šādiem pamatprincipiem efektīvai klimata pārmaiņu risku novērtēšanai un pārvaldībai:

- **pakāpeniska pieeja.** Apdrošināšanas sabiedrībām jāturpina attīstīt izpratne un profesionālā pieredze klimata pārmaiņu risku pārvaldībā. Sākotnēji var izmantot vienkāršotas vai tikai kvalitatīvas metodes, taču laika gaitā tās ir jāpilnveido, padarot dziļākas un precīzākas;
- **pāreja no topoša (*emerging*) uz būtisku risku.** Klimata pārmaiņu riski vairs nav tikai topoši – tie jau būtiski ietekmē apdrošināšanas nozari un globālo ekonomiku. Tāpēc tie ir jāiekļauj apdrošināšanas sabiedrību risku pārvaldības sistēmās līdzvērtīgi citiem būtiskiem riskiem;
- **divkārtšā būtiskuma princips (*double materiality principle*).** Apdrošināšanas sabiedrībām jāvērtē gan tas, kā klimata pārmaiņas ietekmē to darbību ("no ārpus uz iekšu"), gan tas, kā apdrošināšanas sabiedrību darbība ietekmē klimatu ("no iekšu uz āršu");

- **ORSA kā centrālais elements klimata pārmaiņu risku integrētās pieejas izstrādē.** Apdrošināšanas sabiedrībām ir jāņem vērā klimata pārmaiņu iespējamā ietekme uz visiem darījumdarbības aspektiem, izmantojot uz nākotni vērstu pieeju. ORSA un scenāriju analīze ir būtiski rīki, kas palīdz noteikt stratēģiju, izprast nākotnes darījumdarbības modeli un novērtēt risku ietekmi uz ieguldījumiem, cenu noteikšanu, apdrošināšanu un kapitālu;
- **laika horizonti klimata pārmaiņu risku novērtēšanā.** Klimata risku novērtējumā jāņem vērā īstermiņa (līdz 5 gadiem), vidēja termiņa (5–10 gadi) un ilgtermiņa (vairāk par 10 gadiem, vēlams 30–50 gadi) perspektīvas. Sākotnēji ilgtermiņa analīzi var veikt kā kvalitatīvo novērtējumu, taču ar laiku jāattīsta arī kvantitatīvā novērtējuma virziens;
- **grupu iesaiste.** Ja apdrošināšanas sabiedrības izmanto grupu politikas vai analīzi, tām jābūt pielāgotām vietējo sabiedrību vajadzībām. Vienlaikus jāgādā, lai apdrošināšanas sabiedrību rīcība būtu saskaņota ar grupu publiskajiem apņemšanās mērķiem, piemēram, oglekļa neitralitātes sasniegšanu.